

og det maatte man vide kunde man ikke faae uden under Betingelser, som man ikke kunde gaae ind paa. De Kunstinger, som bleve gjorte i Foraaret 1861, og det lille, visseelig ikke store Liv, som da rørte sig, havde altsaa kun til Resultat, at man gjorde denne store Indrømmelse, som efter min Formening har fordæret Statens Stilling meget bethdeligere end nogen af de tidligere. Vilde man udsøndre Holsteen, ja, ganske vist, saa maatte man vide, at det kostede store Offre; men hvorfor da gjøre et Offer, som ikke blot ikke førte et eneste Skridt videre; men endogsaa førte et Skridt tilbage fra dette Mål? Jeg troer nu ingenlunde, at Adressen er uklog, selv om den i Fleres Mene, som have stølet paa hiin Klogskab, der dog, som sagt, ved flere Leiligheder har bristet, skulde tage sig saaledes ud; tværtimod — og jeg tager den Roes, som den ærede Landsthingsmand ydede Adressen, fuldkommen til Indtægt — jeg mener, at det Maadehold og den Besindighed, hvormed Adressen udtaler sig, og den Almindelighed; hvori den holder Udtrykkene, er klog. Jeg kan ikke indsee, at den lægger Regjeringens nogen Banfælighed i veien, hvis det er Regjeringens Mening at staae ved det, den har udtalt. Er dette ikke dens Mening, ja, da er Adressen ganske vist en Banfælighed, da træder den op som en Anklage; men det troer jeg er klogt og rigtigt. Jeg antager, at den ærede Landsthingsmand for 2den Kreds, som nylig blev nævnt (Christensen), har gjort Ret i at gaae ind paa den foreliggende Affattelse, fordi den hverken udtaler Tillid eller Mistillid, fordi den indskrænker sig til at klage over Landets Tilstand. Egeoverfor denne Klage kunne de visseelig ikke siges frie for Skyld, som virkelig have haft Deel i at tilveiebringe denne Tilstand; men Adressen indlader sig ikke paa at affige nogen bestemt Dom over deres Virksomhed; den yder Billigheden Alt, hvad den kan forlange, medens den dog fører en Klage, i hvilken der forsaavidt ligger en Dabel, som den Tilstand, hvorover der klages, kan være bleven hidført eller er bleven hidført, enten fordi Foranstaltninger kunne være blevne forspøinte eller kunne have været forkeerte. Jeg troer ikke, at Landstinget ligeoverfor den Strid, der reises om dets Ret til at udtale sig, bør gaae

videre, end Adressen gaaer. Jeg mener, at det vilde være urigtigt, hvis Landstinget alene foretog sig at forsøge direkte at bevirke en Forandring i Regjeringen for hele Monarkiet. Jeg kan ganske vist meget godt tænke mig Forhold, hvorunder man kunde ansee det for Pligt at være med til at søge at gjøre et saadant Skridt, men da maatte Landstinget og Folkethinget vistnok gaae Haand i Haand med hinanden. Vil Landstinget udtale sig alene, antager jeg ikke, det er klogt, at det udtaler Mere, end der er udtalt i denne Adresse. Jeg troer ikke, at Adressens Indhold i Virkeligheden kan være tvetydigt eller kan give Anledning til nogen som helst Misforståelse. Man lægger ikke — det gjentager jeg — nogen Banfælighed i veien, dersom Regjeringen staaer ved sine egne Ord og er fast bestemt paa at udføre den Politikk, som den selv mangfoldige Gange har udtalt. Dersom den derimod vil forlade sine egne Forsætninger, dersom den vil drage bort fra den Grundvold, hvorpaa den Tillid, der hidtil er vist den, har hvilet, ja, da staaer Adressen som en alvorlig Anklage, og da vil den ogsaa faae sin Virkning i en anden Retning.

Jeg skal endnu kun tilføie et Ord med Hensyn til den ærede sidste Talers Mening om Holsteen. Jeg veed meget vel, at han staaer paa et Standpunkt, der er mit diametralt modsat, og jeg gjør mig derfor heller ikke noget som helst Haab om at kunne overbevise ham; men for mig staaer det saaledes, at det var stor Skyld og Uret, man begik, da man efter Krigen vendte tilbage til den Statsorden, der havde bestaaet før Krigen; for mig staaer det som en fuldstændig Umulighed at bevare Danmarks Riges Selvstændighed under en fælles Forfatning med tydske Forbundslande; for mig staaer det saaledes, at der kun gives eet Middel, hvorved denne Knude kan løses, og det er: Dersom Danmark underkaster sig en tydske Absolutisme. En dansk Absolutisme kan ikke engang mere løse Knuden; der gives intet andet Middel end en tydske Absolutisme, og naar man ikke vil den — og det troer jeg ikke, nogen dansk Mand vil — saa maa man sige: Holsteens Udskillelse være nu et større eller et mindre Onde, det er dog meget mindre end det der truer os, hvis det ikke udskilles.